

NII KEERULINE? VÕI HOOPIS ÜLLATAVALT LIHTNE? RAHVASTIKUREGISTRI ARENG 2008. AASTAL

Aire Leht
Siseministerium
aire.leht@siseministerium.ee

2008 oli rahvastikuregistri jaoks esimene aasta, kus oli võimalik teha erinevaid toiminguid e-teenuseid kasutades. Teenused valmisid kolme erineva osapoole koostöös, kelleks olid Riigi Infosüsteemide Arenduskeskus, AS Andmevara ja Siseministerium. Teenused võeti esimest korda kasutusele 2007. aasta lõpus, kui riigiportaali¹ vahendusel oli võimalik hakata kasutama kuut uut teenust ja kaht uut päringut. Uuteks teenusteks olid elukohateate esitamine, sünni registreerimine, korduva perekonnaseisudokumendi tellimine, dokumendi sisestamise tellimine, nime sobivuse päring ja omaniku õigustatud nõudmine elukoha aadressi muutmiseks. Lisaks juba olemasolevale isiku rahvastikuregistri andmete päringule lisandusid sugulussuhete päring ning ees- ja perekonnanime esinemissageduse päring.

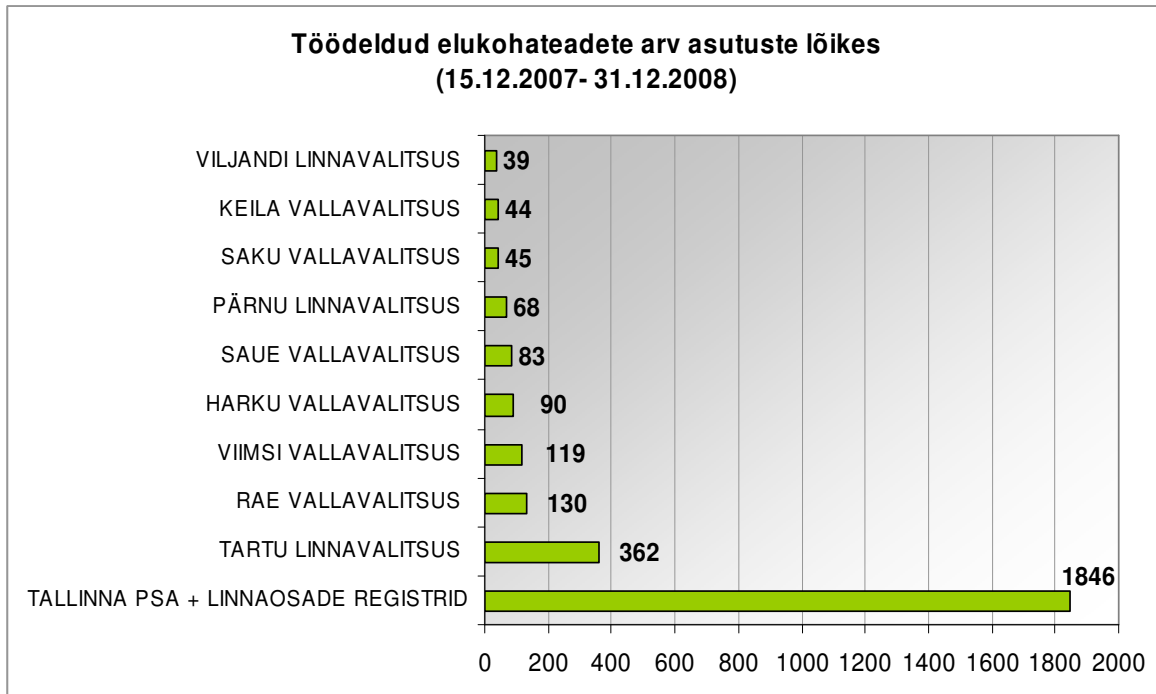
Kui rääkida Siseministeriumi algsetest ootustest, lootustest ja ka hirmudest, siis need olid peamiselt seotud kahe suurema teemaringiga. Esiteks riigiportaali ja e-teenuste kasutamise populaarsus ja võimalikkus tingimustes, kus väga palju raha inimeste teavitamiseks ei olnud ja teenuste kasutamine eeldas ID-kaardi kasutamist mitte ainult autentimiseks, vaid ka allkirjastamiseks. Teiseks protsessis osalevate ametnike väga suur hulk (eelduslikult üle 500 ametniku üle Eesti), keda oli vaja koolitada, teavitada ja panna ka igapäevaselt mõtlema teistmoodi kui seni. Kui varem said rahvastikuregistrisse kantavad andmed alguse ametnikuni jõudvast paberist, siis nüüd pidid kõik ametnikud harjuma sellega, et osa avaldusi on leitavad hoopis rahvastikuregistri infosüsteemist, kuhu need on saabunud andmevahetuskilhi X-tee kaudu, mitte postiljoni või kohaletulnud inimese käest.

Õnneks võib öelda, et teenuste kasutamise populaarsus ületas meie ootusi. Seda vaatamata mõningatele juhistele, kus inimesed ei saanud teenuseid kasutada ID-kaardi kasutamiskõlblikkuse puudusel või tehniliste tõrgete tõttu, mis ilmsid alles teenuse kasutamise käigus ja puudutasid eelkõige tehnilisi nüansse digitaalse allkirjastamise tarkvara ja veebilehitsejate vahel. Kuigi oli ka neid ametnikke, kellele tuli teenuste olemasolu täiendavalt meenutada, ei tekkinud märkimisväärseid sisulisi ega ka infotehnoloogilisi probleeme.

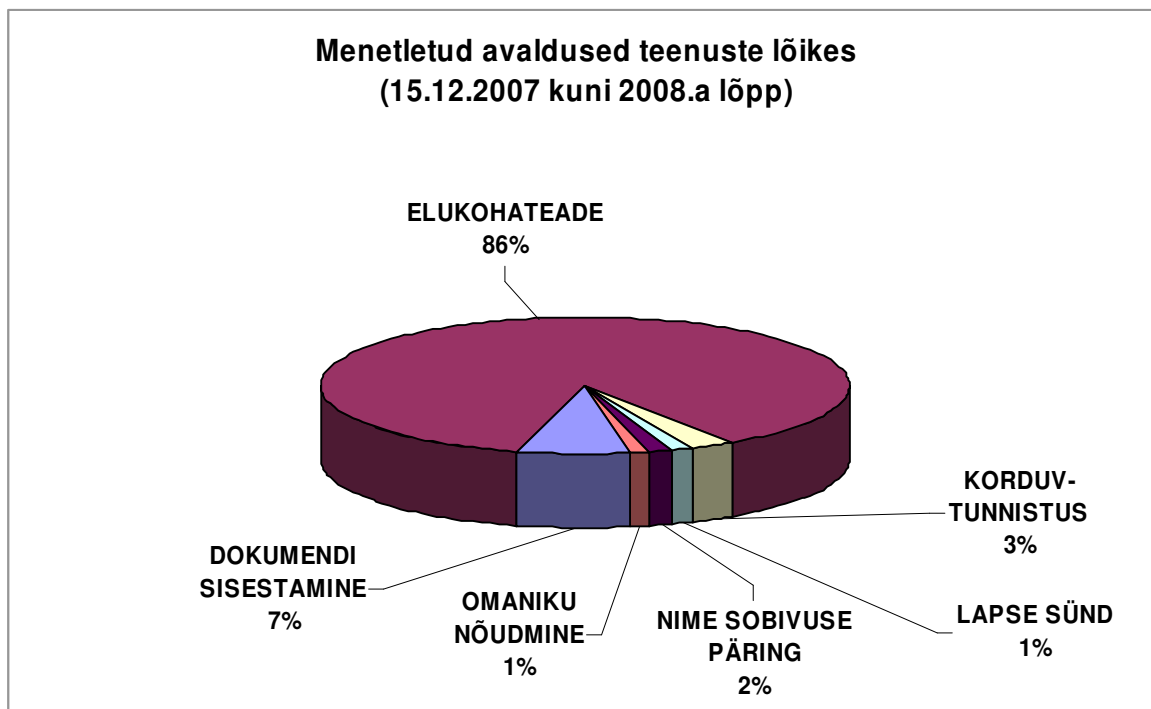
Kokku esitati e-avaldusi 161 valla- ja linnavalitsusele üle Eesti, ettearvatult enamik Tallinna linnale ja Harjumaa omavalitsustele. Omavalitsuste hulk näitab, et tegelikult ei ole ükski ametnik e-avalduse eest „kaitstud” ja keegi neist ei saa loota sellele, et „ega siin kaugel ääremaal küll keegi arvuti ja e-teenuste teel meiega suhelda ei taha”.

¹ <http://www.eesti.ee>

Rahvastikuregistri staarteenuseks osutus ettearvatult elukohateade (vt joonis 1). Muude teenuste kasutajate arvud on pigem tagasihoidlikud (vt joonis 2). Kui tuua välja mõningad põhjused, miks teised teenused ei ole nii populaarsed, siis näiteks sünni registreerimise teenuse laiemat kasutamist takistavadki kitsendavad asjaolud. E-teel saab sünni registreerimise avaldust esitada ainult siis, kui vanemad on abielus ja laps on sündinud ühes Tallinna kolmest sünnitusmajast. Samas on 60 korda nii sünni registreeritud, mis tähendab, et 120 lapsevanemat on edukalt kõik tingimused täitnud, sealhulgas saanud hakkama ka mõlemapoolse digiallkirjastamisega. Ülejäänud teenuste kasutamise väike populaarsus on ilmselt tingitud e-teenuste põhilisest kitsaskohast – sellist e-teenust ei osata otsida või on vajadus teenuse kasutamise järele on väike.

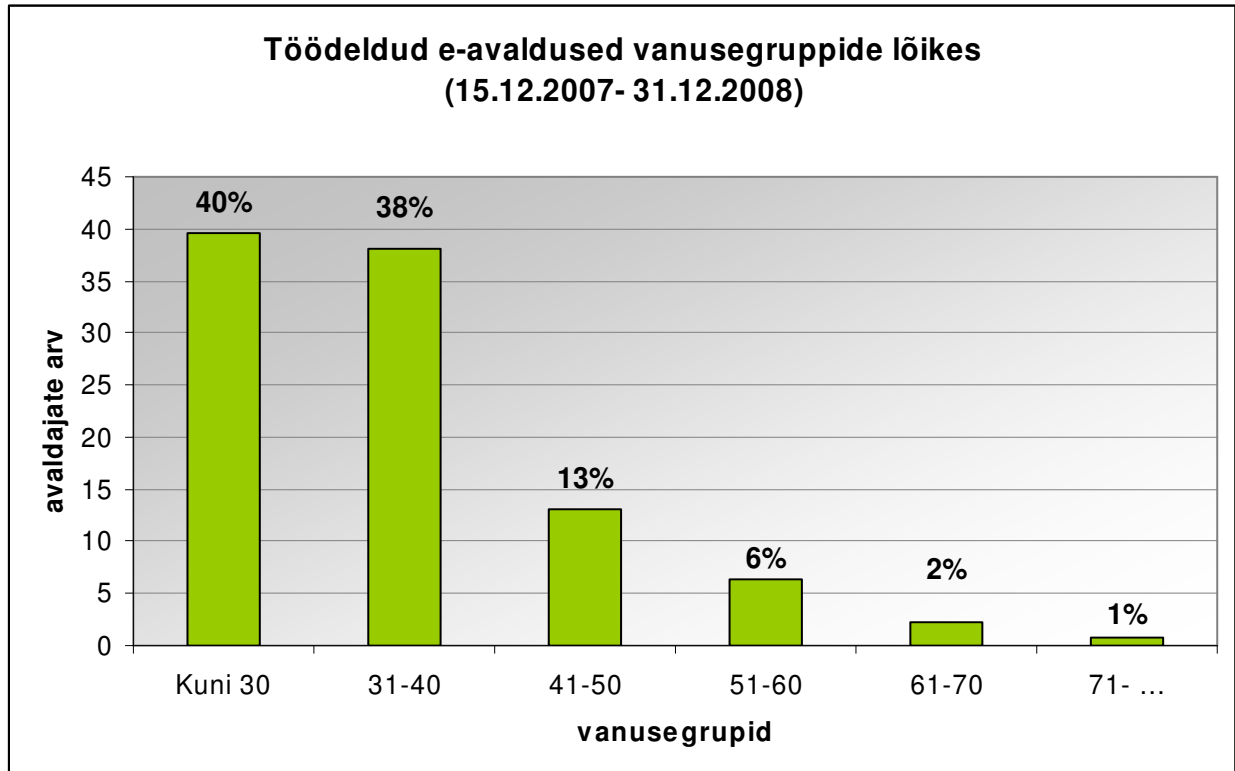

Joonis 1. Töödeldud elukohateadete arv asutuste lõikes 2008. aastal

Joonis 2. Menetletud avaldused teenuste lõikes 2008. aastal

E-teenuste statistika näitab, et e-teenuste kasutamisel soolise võrdõiguslikkuse probleeme ei esine. Töödeldud avaldustest moodustasid meeste ja naiste alustatud avaldused vastavalt 55,3% ja 44,7%. Ka vanuseliselt võib öelda, et esindatud olid kõik vanuserühmad – noorim oli 18- ja vanim 88aastane (vt joonis 3).

Joonis 3. Töödeldud e-avaldused vanuserühmade lõikes 2008. aastal

Eraldi võib veel rääkida päringutest, mis on samuti osutunud reklaamitagi üsna populaarseks. Kokku tehti 2008. aastal 273 835 päringut, mis teeb 334 päringut päevas.

Kuna päringute tegemiseks ei ole vaja avaldust allkirjastada, vaid piisab riigiportaali logimisest, saavad päringuid teha ka need, kellel ei ole ID-kaarti või kes ei oska seda kasutada. Päringute arvu stabiliseerumine 2008. aasta teises kvartalis tähendab ilmselt seda, et suur osa uudishimulikke vaatas oma andmed alguses kohe ära ja kuna andmed iga päev ei muutu, ei olnud põhjust näiteks oma sugulussuhteid iga kuu uuesti vaadata. Samas oli juhuseid, kus vanemad, kes olid lapse sünnitanud välismaal ja unustanud sünnidokumendi rahvastikuregistrisse saata, said oma andmed korda just tänu sellele, et andmetega elektroonselt tutvudes avastasid nad, et neil puudub suhe oma lapsega.

Kokkuvõtteks võib öelda, et rahvastikuregistri ja sellesse andmeid andvate inimeste jaoks oli 2008. aasta edukas e-aasta, mis kindlasti aitab kaasa registri andmete kvaliteedi tõusule. On ju õigete andmete esitamine nüüd imelihtne ja võimalik kodust väljumata. Aastaks 2010 valmivad ka abielu ja surma registreerimise avalduse esitamise teenused. Siis võime öelda, et e-teenuste kasutamine on võimalik hällist hauani ja katab kõik inimese jaoks olulised elusündmused.